

OBČANI O SEBI IN DRUGIH

Otroka sta za las ušla smrti

Sedemtridesetletni Smail Kovačević je po rodu iz Bihaća. Tega še danes po dvajsetih letih službovanja v Sloveniji ne skriva, njegovo obnašanje, pridnost pri delu in skrb za dom pa ga lahko dajejo za vzgled marsikateremu Slovencu. V Zavogljah, kjer sedaj stanuje, si je preuredil v stanovanje star mlin in tam živi z ženo in dvema otrokoma. Kakor si je želel svoje stanovanje, pa bi mu bil ta preurejeni mlin skoro usoden zanj, saj ni dosti manjkalo, da bi pred leti zaradi pomanjkanja varstva skoro izgubil otroka v bližnjem potoku. Deklica je namreč ob potoku trgala rožice in v jadra v poldrug meter globok tolmun. V vodi jo je našel sam, tja pa ga je pripeljal starejši lvo. Takrat mu je zelo prav prišlo vojaško znanje, saj je s tem rešil triletni Minki življenje.

„Pa ste imeli še kakšno nesrečo v družini?“

„Sem, in tudi ta bi bila skoro usodna, saj takrat ni dosti manjkalo, da bi bil ob oba otroka. Meni je pomanjkanje otroškega varstva skoro uničilo družino. Pred leti, ko se mi je to pripetilo, gre samo golemu naključju zahvala, da do tega ni prišlo.“

„Kako je bilo to?“

„Zaposlen sem pri Petrolu. Ker moja plača ni dovolj velika za normalno življenje, pa za stanovanje

Smail Kovačević: „Že je skrajni čas, da smo se tudi v Ljubljani spomnili na samoprispevek.“

itn... se je občasno za štiri ure pri istem podjetju zaposlila tudi žena. To je bilo pred dvema letoma. Doma je pozimi zakurila in zaprla vrata. Toda slučaj je hotel, da so se vrata pri peči odprla in ven je padla žerjavica. Začel se je smoditi pod, vneti se je začela otroška posteljica. Soba je bila zaklenjena in otroka nista mogla ven. Moj brat pa je prav tedaj – nekaj je bil pozabil doma – slučajno prišel domov in preprečil najhujše. Otroka sta bila že skoraj nezavestna.“

„Kako ste potem uredili varstvo otrok?“

„Žena je ostala doma.“

„In kako preživljate družino danes s svojimi dohodki?“

„Nekako gre. Zalužek je boljši, kot je bil pred leti, žena gre ob počitnicah v otroško kolonijo za kuharico, nekaj imam ohišnice, nekaj pa dobim tudi od doma, tako da živimo še kar udobno, čeprav skromno.“

„Vi torej gotovo veste, kaj pomeni pomanjkanje otroškega varstva!“

„Seveda vem, zelo dobro in nikomur ne bi želel, da bi doživel kaj podobnega. Samo ne vem, zakaj plačujem prispevek 1,75 % za otroško varstvo že pri plači, saj od tega nisem imel nič; sam pa bi si skozi dvajset let plačevanja s tem denarjem tudi že kaj pomagal.“

„Gotovo veste, da v ljubljanskih občinah pripravljamo referendum o samoprispevku za gradnjo vzgojno-varstvenih zavodov. Kako gledate na to in od kje veste za ta referendum?“

„Nekaj sem prebral v časopisih in tudi v Nsk, precej pa so pripovedovali doma otroci, katerim so učitelji zelo natančno povedali, kako bo referendum potekal in čemu je namenjen.“

„Pa se strinjate z uvedbo samoprispevka v te namene in na tak način?“

„Seveda se in mislim, da je bil že skrajni čas za to. Ne vem, zakaj moramo plačevati razne prispevke za potresna področja in podobno, ko pa imamo doma pred pragom veliko katastrofo na področju vzgoje in varstva otrok. Rad bi vedel za ime in priimek tistega, ki se je spomnil na referendum in uvedbo samoprispevka.“

„Torej boste glasovali zanj?“

„Mislim, da me bo po vsem tem, kar sem vam povedal, sploh ne bi bilo treba spraševati o tem, saj – kot sem povedal – bi mi pomanjkanje otroškega varstva skoro uničilo družino.“

Hud davčni vijak

Frizerski salon na Zaloški cesti, tik ob križišču na Kajuhovi cesti, je večji del dneva zaseden; to dokazuje tudi pet zaposlenih frizerk. Iz lokala veje osvežujoče ozračje mladosti,

svežine in prijetnosti. To izžareva tudi 30-letna lastnica lokala Nada Stražar, mati 10-letnega sina in 4-letne hčerke. Toda med pogovorom presenetni človeka spoznanje, da jo najbolj teži – njena poštenost, ker to nekdo izkorišča, namesto da bi jo cenil! Kajti če bi cenil njeno poštenost, se morda na področju davčne politike ne bi dogajale take utaje, kot se. Samo primer: Njena naj-

Nada Stražar: „V imenu moščanskih obrtnikov želim, da bi referendum uspel.“

boljša pomočnica ima 1800 dinarjev plače. To ima Stražarjeva črno na belem napisano in od tega plačuje tudi vse pristojbine; te pa so mnogo večje od dohodka zaposlenega, ki je v istem poklicu prijavljen za 700 dinarjev, čeprav vsakdo ve, da take plače pri zasebniku nima nihče. Toda davčnih inšpektorjev to ne briga. Vsakdo mora plačati pristojbine za tisto, kolikor ima prijavitelja. In tako se utaje splačajo, poštenost do družbe pa se sprevrže v do skrajnosti privit davčni vijak.

In vendar: zakaj se utaje ne splačajo?

„Zanima me, če je finančno vredno držati toliko delovne sile?“

„Če bi bilo samo zaradi mene in zaradi dohodka, to prav gotovo ne bi bilo vredno, toda danes so ljudje zelo napeti, nikjer nimajo obstanka. Tudi pri meni morajo čakati 5 do 10 minut in če ne pride stranka takoj na vrsto, je drugič prav gotovo ne bo več. Vidite, prav zato moram imeti toliko delavk.“

„In kakšen delovni čas imate?“

„Delam non-stop, ker drugače v tem našem poklicu ne gre.“

„Pa so pomočnice s tem zadovoljne?“

„Kaj ne bodo! Kamorkoli bi šle, bi morale delati prav tako; če gredo v proizvodnjo, bodo delale pa kot nekvalificirane delavke in verjetno v treh izmenah.“

„Kaj pa davčni urad? Kot ste mi prejeli pripovedovali, vas precej privija. Kako je s tem?“

„Precej me privija, veliko preveč. Na davkarji nas vse obrtnike mečejo v en koš, kot da ne bi vedeli, da moramo frizerji vsak dinar zaslužiti z rokami in ne tako kot nekateri, ki lahko trgujejo, prekupčujejo ali uslužnostne ure računajo po mili volji. Zase lahko rečem, da sem do davčnih oblasti izredno poštena, toda vidim, da tega nihče ne upošteva; prej obratno: zaradi poštenosti plačujem še več davka.“

„Lahko poveste, koliko plačate letno vseh pristojbin in dajatev za svoje delavke?“

„Trenutno ne, ker nimam do kraja urejenih dokumentov. Plačujem tudi za nazaj in za naprej, tako da nikoli ne vem, za kateri čas imam plačano. Če pa boste hoteli izvedeti točno številko dajatev, vas prosim, da se oglašite ob koncu leta. Takrat vam bom rade volje dala vse podatke o tem.“

„Pa vam vsaj za kakšno stvar priznajo popust ali podobno olajšavo?“

„Ne, prav ničesar. Lani sta bili na poročniškem dopustu dve dekleti, ena je bila 3 mesece v bolniški, varenka pa 10 mesecev v šoli – in za vso to izgubo delovnega časa mi ni priznal nihče ničesar.“

Zaradi take politike ni čudno, da obrtništvu stagnira ali celo nazaduje. Videti pa je, da se to nikogar odgovornih ne tiče, kot da je glavno le pobirati davke. Skrajni čas bi bil obrtnike ločiti na tiste, ki morajo vsak dinar zaslužiti s svojo roko, in na tiste, ki pridejo do vikendov na drug način.“

„Se vprašanje: kako vi kot obrtnica gledate na bližnji referendum o samoprispevku!“

„Nanj gledam z velikim optimizmom, ker imam tudi sama dva otroka, potrebna varstva. Želim tudi, da bi referendum uspel.“

Rubriko ureja EDO SVETEK

Preprosto tolmačiti pomen referendum

Vzgojiteljem je bilo od pripravah na referendum o samoprispevku dano veliko breme: pojasnjevati otrokom v šoli, njihovim staršem in tudi okoličanom pomen referenduma in njegove učinke, če bo referendum uspel – ali pa če ne bo.

Veliko manj pa govorimo o tem, kaj bo, če ne bo uspel; toda moji sogovornici se zdi to napak in pravi, da bi morali ljudem veliko več tolmačiti tudi to, saj so številke o tem mnogo bolj zastrašujoče kot o tem, kaj bomo gradili. Tega mišljenja je Ivanka Bobnar, 37-letna učiteljica v stari šoli v Polju, ki je tudi na seznamu za renoviranje, prek katerega bodo lahko uvedli normalni učni čas in jim ne bo ostal več tak, kot je danes: v treh izmenah. Stanje je celo takšno, da ne bodo zadovoljevale niti tri izmene. In kaj tedaj? Ivanka Bobnar pa je tudi mati 12-letnega Milana in 11-letnega Rada. V rani mladosti jih je imela v varstvu pri znancih, po preselitvi v Polje pa sta v vrtcu. Ve, kakšna razlika pri vzgoji je med enim in drugim, zato smo tudi prepričani, da pravilno tolmači pomen te akcije, ki je bila sprožena v ljubljanskih občinah.

„Kako se je šola pripravila na referendum?“

„Mislim, da dobro in tudi prizadeto, saj smo neko tako akcijo učitelji in vzgojitelji zelo potrebovali, kajti prav mi zadevamo – poleg staršev – pri tem na največje težave. Učimo v treh izmenah, v šoli, ki so jo sezidali še za Franca Jožefa. A celo v tej šoli je zmanjkalo prav vseh prostorov, tako da je na vrsti še zbornična dvorana. Potem bomo lahko učitelji zborovali kar na hodniku.“

„In kako se je šola pripravila na tolmačenje in popularizacijo referenduma?“

„V šoli je imel najprej učiteljski zbor sestanek, na katerem so se učitelji podrobno seznanili z vsebino referenduma. Nato so imeli s starši svojih otrok sestanke, na katerih so zelo dobro prikazali otroško varstvo in šolstvo. Bil pa je tudi sestanek staršev vseh otrok, na katerem je ravnatelj plastično in s številkami dokazal ta za nas pereč problem sedanjosti. Prav tako pa so tudi razredniki več ur posvetili razgovorom za utrditev na to temo.“

„Pa so ob tem zbirali pripombe na račun referenduma?“

„Seveda so in te pripombe so poslali na odgovorno mesto.“

„Katero pripombo so se pojavile največkrat?“

„Predvsem ta: ali bo zbrani denar resnično uporabljen v te namene ker imajo ljudje slabe izkušnje ob Skopju, Banja Luki in ob drugih katastrofah, pri katerih so se okoriščali tudi nekateri odgovorni ljudje. Pripombe so bile tudi na to, da jim de-

Ivanka Bobnar: „Vzgojitelji najbolje občutimo in vemo, kaj pomeni neurejeno varstvo otrok.“

danes še nihče ni dal zagotovila, da se ta denar ne bo pretakal iz kraja v kraj, pa čeprav samo kot posojilo. Prav tako jim tudi ni nihče pojasnil, kaj mislijo storiti na področju vzgoje in varstva potem, ko bo samoprispevek prenehal. Kaj misli družba storiti, da se ne bi čez nekaj let zopet nekdo spomnil na podoben referendum. Veliko pomislekov je bilo tudi na to, da ljudje ne zaupajo arhitektom; po dosedanjih izkušnjah si hoče vsak od njih najprej se postaviti čimveličastnejši spomenik, seveda s tujim denarjem in ne s svojim. Pri teh gradnjah lahko veliko prihranimo, lahko pa veliko po nepotrebnem zapravimo. Zato je potrebna učinkovita kontrola, prek katere bi morali biti občani sproti obveščeni o tem, kam je šel denar, koliko je porabljenega in podobno. Če tega ne bo, bo lahko nastal velik politični fiasko.“

OBVESTILO

Avto-moto društvo Moste, Jana Husa 1 a, proda 4 osebne avtomobile znamke Fiat Zastava 750. Licitacija bo 20. novembra ob 8. uri za družbeni sektor in ob 9. uri za zasebni sektor. Ogled avtomobilov je možen na dan licitacije uro pred razprodajo pri garažah. Vse informacije dobite v pisarni AMD-Moste, telefon 310-415.

POGOVOR S KIPARJEM ALADARJEM ZAHARIAŠEM

V baker vtolčen obraz heroja

Ni bilo dosti naravnostnega spraševanja, in še kar je bilo, z obeh strani.

Pred desetimi leti me je učil likovni pouk na osnovni šoli Ketteja in Murna.

Že ko se mu po telefonu najavim, mi pravi:

„Kar pridi!“

Ne more biti zadrege, če ti nekdo brez pomišljanja reče „ti“.

„Samo še bolj suha si, kot si bila,“ pravi.

Na mizi je imel razgrnjen načrt dela Sarajeva, kjer naj bi stal spomenik narodnemu heroju Đuri Đakoviću.

Sodelujete pri natečaju.

Spominjam se:

Ko smo prvo uro risali sonce, je bilo moje z očmi, nosom, usti in žarki: dolg, krutek, dolg...

Ko je to opazil, mi je dejal: „Poglej ga, kakšno je v resnici!“

Samo žarelo je. Narisala sem rumeno packo, nikoli več z izdelanim obrazom.

Tudi v linolej smo rezali in se šli grafike.

(Ne morem ga zasliševati. Mogoče kdaj drugič. Preveč prijetno se je takole prosto pogovarjati.)

Kot dnevne sobe, kjer dela, je obdan z lesom.

„In ti bi kar šla po svetu,“ pravi.

„No, najprej ne, potem pa. Toda vračala bi se.“

Kiparstvo je njegova stroka. Največ dela iz železa.

Na kipe ne pazi, ne bi vedel povedati, kam vse so jih raznesli.

Mojster Aladar Zahariš je bolj podoben varilcu, kot pa kiparju. Umetnik ima v svojem ateljeju malce nenavadne predmete iz katerih ustvarja svoje plastike, figure in kipe.

V Ljubljano je prišel iz Zrenjanina, po rodu je Madžar. Leseni vogel sobe naju privede do razgovora o pipah, do rožnatega lesa, ki je najboljši zanje.

„Počakaj, ti jih prinesem pokazat!“

Čisto kratka, rjavo-črna s kljukastim ustnikom, črna, dolga elegantna – samo še cilindri in dežnik, pa si zamislím Angleža. Cel kup jih ima. Tobak? Tri nune so dobre in še kaj, kar sem pa pozabila.

Od letos naprej ne uči več na osnovni šoli Ketteja in Murna.

Preselil se je k aranžerstvu.

Kakšen naj bo spomenik Đuri Đakoviću?

Osnutek zanj mi je pokazal v svojem ateljeju.

Zvaril je dva nepravilna kosa bakrene pločevine, ki ju je patiniral z neko kemikalijo. S tem je dosegel vtis plemenite starosti, lahko pa tudi navadno zavrženosti.

V baker je vtolkel obraz heroja.

V njegovi delavnici najdeš sod gline, likalnik na oglje, uro, ki ne gre, razne železne in keramične kipe – kar je že bilo in še bo kdaj na razstavi.

Delavnico ima v delu Kodoljevega gradu, ki je star skoraj tristo let. Baročno kapelico (drugi prizidek) renovirajo in v njej bo prostor za razstave.

Med oddaljenima deloma: kapelico in kiparjevim ateljejem, je osrednji del gradu, kjer je za sedaj še dom za stare ljudi. Vendar ne bo več dolgo. Preselili jih bodo v novo stolpnico, grad pa restavrirali. Ko odpre vrata svoje delavnice, kipar že ni več sam.

Otroci hodijo brskati po kotih, pomagajo razmetavati in odnašajo glino. H glini sodi lesena modelirka, torej:

„Gospod, daj še modelirko!“

Izvem, da je baker drag, da pa si ga košček lahko vzamem in kar tam naredim, kar pač mislim. Pepelnik.

Baker vržem v peč, nato v vodo in mehak se da oblikovati.

Vsega si pa le ne dajte odnesti, „gospod“!

Jaz: Zdaj sem videla.

On: Boš imela kaj pisati? Pa še pridi po kakšen odgovor.

Jaz: Čigav? Moj ali vaš?

Prijetno in preprosto se je bilo pogovarjati z njim.

ALENKA LOBNIK

GLASUJMO ZA SAMOPRISPEVEK